

Šolanje na daljavo ... in od blizu

■ **Bernarda Kejžar**, prof. slov. in angl., šestnajst let poučuje angleščino na Osnovni šoli Železniki.

Kot mnogo učiteljev v minulem času sem se zaradi epidemije nalezljive bolezni covid-19 tudi sama čez noč znašla v vlogi 'učiteljice na daljavo', obenem pa kot mama štirih šoloobveznih otrok na lastni koži začutila vso težo tovrstnega pouka.

Kar se Janezek nauči ...

Svoje prve ure poučevanja na osnovni šoli sem izvajala še s pomočjo grafoskopa, videokaset in televizorja, ki smo si ga v premični omari posojali med učilnicami. Sledila so izobraževanja o vključevanju sodobnih pristopov in tehnologije v pouk. Meje učilnice so se razširile v različna spletna okolja, mednarodno sodelovanje v projektih Comenius in Erasmus+ in na platformi eTwinning. Razmah sodobne tehnologije je tako v poldrugem desetletju v marsičem obogatil pouk. V tem času so učenci (skupaj s starši) postali množični uporabniki spleta, raznovrstnih aplikacij ter družabnih omrežij. To se odraža v vse bolj samozavestni uporabi in obvladovanju angleščine, kar potrjujejo tudi mednarodne raziskave (A. P. J., 2015). Ne spadam ravno med digitalne navdušence, a skupna odločitev aktiva pred leti, da pouk angleščine razširimo na uporabo spletnega dnevnika (t. i. bloga), se je zlasti v teh dneh izkazala za modro. A kako naj dobro poučujem na daljavo? Ali sem ustrezno usposobljena? Bom kos tehničnim zahtevam in morebitnim oviram? Bom dosegla vse svoje učence? Bom lahko z njimi ohranila pristno vez tudi na daljavo? Ta in še mnoga vprašanja so me vznemirjala, ko smo se podali v popolnoma novo obdobje šolanja.

Na odprtem morju

Zajadrali smo na odprto morje. Ravnatelj nam je zaupal, da bomo po skupni presoji v aktivih izbrali najboljše načine, da doseže-

mo učence in vzpostavimo pouk na daljavo. Takoj smo začeli zbirati podatke o učencih brez računalnikov ter jim jih omogočili. Nekaj posameznikov v kraju je ponudilo pomoč in opremo. Osnovno okolje za komunikacijo z učenci je portal eAsistent, na voljo pa imamo tudi nekaj Arnesovih spletnih učilnic in bloge za angleščino. Čeprav so šole izbrale različne prakse in se je mnogo staršev in učencev na začetku 'lovilo' v novem načinu obveščanja in delovanja, je po približno dveh tednih delo zadovoljivo steklo. V pomoč in podporo so spletne skupnosti (npr. SIO s svetovalci Zavoda za šolstvo ali skupine na platformi eTwinning), množica spletnih seminarjev, ki olajša usvajanje novih spletnih orodij. Ne gre pa zanemariti moči skupnosti učiteljev v Sloveniji ali širom po svetu, ki velikodušno delijo svoje znanje preko raznih medijev in kanalov; Unesco npr. na svoji spletni strani prinaša uporabne ideje in navdihe s celega sveta. Naša zbornica pa je z veliko medsebojne kolegialne podpore spet potrdila, da smo odnose zgradili na zaupanju, medsebojnem sprejemanju in smo zavezani vseživljenjskemu učenju.

Ko sem starše v elektronskem pismu povprašala o njihovem otroku in doživljanju dela na daljavo, so se še isti večer vsuli iskreni, pa tudi kritični zapisi (imena učencev so spremenjena), ki me niso pustili ravnodušne. Pred mano se je znašla mavrica različnih značajev: pozitivni, naklonjeni, umirjeni, pa kritični, zahtevni, 'nemogoči', brezbrizni, nevidni starši ... Zlahka se strinjam s Palmerjem, da se »poučevanje odvija, kot le malokateri drug poklic, na nevar-

nem stičišču javnega in zasebnega življenja« (2001: 16).

»Moram priznati, da si je na začetku tudi naš Jan vse skupaj predstavljal malce bolj na 'izi', ampak smo se en malček usedli in pogovorili, da z malo dela in nič vloženega truda tudi rezultatov in razumevanja snovi ne bo, in mislim, da se je stvar kar malce uredila, seveda pa ne gre, da ne bi malce preverjala, kaj in kako mu gre. Sicer je imel zadnjič eno težavo pri kemiji z vstopom v spletno učilnico, pa se je tudi to še zadnji hip rešilo, da je oddal domačo nalogo. Verjetno že vsi težko čakamo, da bomo lahko zopet stopili v ustajene tirnice. Tudi naš Jan prizna, da je vseeno bolje hoditi v šolo. Hvala za vse, če bo kakršna koli težava, pa smo na 'liniji'.«

Najpomembnejše učenje se dogaja v resničnem življenju, ob resničnih problemih, ne v učilnicah.
(Charles Handy)

»Danes ste imeli razredno uro, ki pa se je očitno spremenila v uro angleščine. In spet je bila prva vprašana Maja. Ne vem, ali res ne zmorete se živeti v čustva drugih? V službi sem, Maja pa doma v stiski, ker je bila spet izpostavljena. Izredne razmere so, našim najstnikom je dvakrat huje kot nam odraslim. Zato pričakujem, da boste vsaj vi kot razredničarka in hkrati tudi mama najstnika razumela ta zapleteni svet najstništva in jim boste mogoče malo bolj v oporo in boste vsaj zdaj poskusila razumeti njihove stiske. Ker jih imajo in zato bi v teh težkih časih lahko bili vsi malo bolj prijazni drug do drugega. Da bi znali tudi pohvaliti in jim vsaj malo dvigniti sesuti svet zaupanja v vse tisto, kar so verjeli do izbruha virusa. Nekaj učiteljev me je res pozitivno presenetilo in mi je všeč, da so znali izstopiti iz svojih okvirjev in so našim otrokom olajšali delo na daljavo.

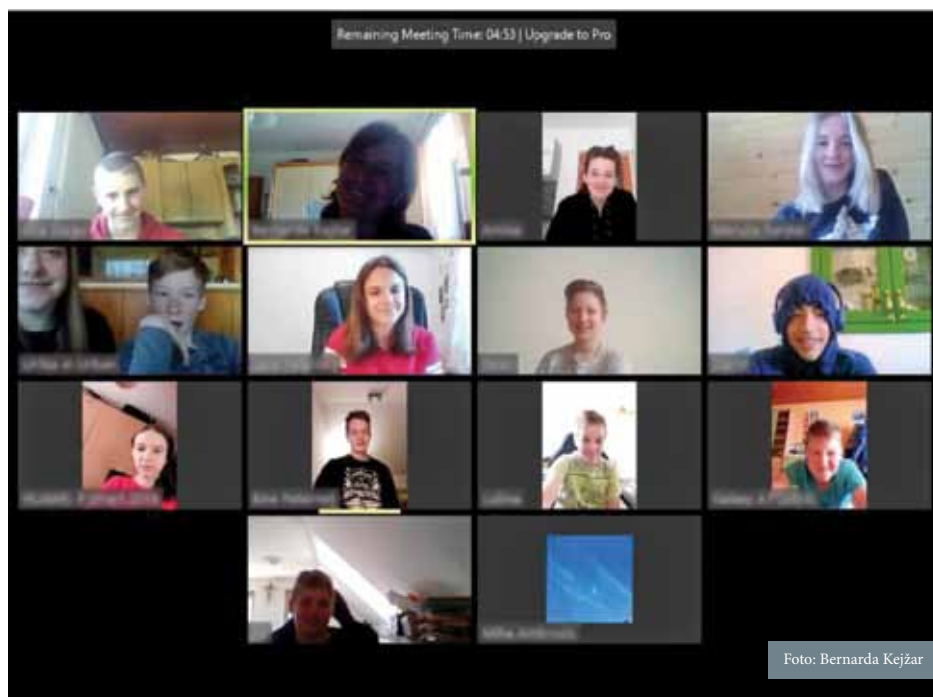
Ocenjevanje bo lahko tudi kruto oziroma ocene bi lahko bile tudi krute! Resno se sprašujem, kakšen je vaš namen. Učiteljica ste in jaz kot starš pričakujem, da boste imeli visoko razvito čustveno empatijo in boste znali otroke spodbuditi k pozitivni in jim ne še dodatno vlivati strah v že tako težak vsakdan. Je res bistvo šolanja samo pridobivanje ocen? Je v izrednih razmerah res smiselno in primereno groziti s slabimi ocenami? Ste mogoče pomislila, da so v vašem razredu tudi otroci, ki jim je odhod v šolo pomenil beg iz domačega okolja? Besna sem, da bi najraje kar kričala. Dajte no, bodimo vendar ljudje!!!

Priporočila so, naj bi ocene otroci pridobili predvsem s sodelovanjem in s tem, da se odzivajo na dane naloge. Predvsem bi moralo biti tudi utrjevanje podane snovi, preverjanje znanja na nek sprejemljiv način za vse in šele nato tudi spraševanje ali pisanje na daljavo. Groza me je, kaj se bo zgodilo, če slučajno otroci pridejo v šolo npr. 1. junija – verjetno se vam bo učiteljem odpeljalo in boste hoteli v treh tednih pridobiti vsi vse ocene za nazaj ali kaj se bo zgodilo?!

Me zanima, ali ste pri vseh starših preverila, ali imajo otroci vse potrebno, da lahko sodelujejo pri pouku na daljavo, ali imajo pri tem kakšne težave, se sploh lahko povežejo v spletne učilnice, ali zmorejo to delo? Internet je pri nas, kakršen je (enkrat super, drugič pa se zatika in se ne poveže z nobeno spletno stranjo). Se opravičujem za tale moj izpad, ampak resnično imam dovolj. Ta čas, v katerega smo padli, ni običajen čas in zato bi se vsi morali malo prilagoditi, zmanjšati visoka pričakovanja, predvsem pa biti človek do ljudi!!

Povratna informacija je bila dragocena, saj je odražala realno stanje v družinah mojih učencev.

»Upam, da ste zdravi ... konec koncev je glede na situacijo po Evropi važno samo še to!!! Pri nas je bila prvi teden šola na daljavo en velik kaos ... Zjutraj vse sprintat, se lotit dela in to ne z enim, ampak s tremi. In pri vsakem se rabi računalnik, pri vsakem tiskanje in iskanje nalog in gradiva (eni na eAsistentu, drugi v kanalih, spet tretji v spletni učilnici ...) ... No, sami veste, kako in kaj ... Lovimo se ... vsi! Je pa veliko, priznam ... Se stri-

njam, da je šola še vedno na prvem mestu, a lahko bi se tudi učitelji malce prilagodili, koliko dela se uspe narediti pri šolski uri, ki je na določen dan oz. določen teden ... Ker kakšen dan resnično sedimo ure in ure samo zato, da opravimo vse 'za sproti'. No, dosti jamranja ... So pa tudi veliki plusi ... Veliko jih je! Zjutraj se nam nikamor ne mudi, skupaj kuhamo, pečemo, igramo nogomet, pikado, hodimo na sprehode, se kepamo (danes!) ... Se veliko smejimo in se kregamo ... Bomo zmaga!!!«

Povratna informacija je bila dragocena, saj je odražala realno stanje v družinah mojih učencev. Tudi učencem je mnogo pomenilo, da smo se začeli tedensko srečevati preko videokonferenc na platformi Zoom. Pouk angleščine izvajamo preko bloga, kamor pripišemo navodila za delo ter povezave do gradiv, slušnih in videoposnetkov ter kvizov preko oblčnih storitev v Google Drivu. Obvestilo za delo v novem tednu in kakšen opomnik podamo v kanal razreda. Nekateri učenci se odzivajo, sodelujejo, drugi se skrijejo ali poniknejo. Pravzaprav ni bistveno drugače kot v razredu. Marsikateri tihi učenec pa se mi predstavi v popolnoma novi luči, ko se npr. samoiniciativno prikladi za srečanje preko Zooma in deli z mano še kakšno pobudo, zanimivost, orodje, kar je odkril na spletu. Za povratno informacijo o delu učenca mi služi kviz, zapis na 'padletu'

(tj. neke vrste oglasna deska), pisni izdelek v dokumentu Word, ki ga ovrednotim in posredujem opažanja. Slednje je najbolj zamudno, a najbolj sporočilno.

Nevidne učence iščemo na različne načine: preko sporočil v eAsistentu, preko opozoril razredniku; učence, katerih razredničarka sem, pa kar pokličem po telefonu. Osebni stik je najbolj učinkovit. Varuh človekovih pravic Peter Svetina (v Kuralt, 2020) je postavil skrb za najšibkejšje: »Nujno je treba iskati rešitve za individualiziran pristop do otrok, ki potrebujejo posebno pozornost: to so otroci iz socialno šibkejših družin, velikih družin, otroci priseljencev, otroci s posebnimi potrebami. Prav starši otrok s posebnimi potrebami so v teh razmerah še bolj obremenjeni in ne morejo opravljati dela od doma. Ti otroci namreč poleg nege in podpore pri dnevnih opravilih potrebujejo tudi terapije.« Delo s temi učenci je seveda zahtevnejše, v pomoč sta šolski svetovni delavki in izvajalke dodatne strokovne pomoči, ki opozarjajo na težave, primanjkljaje in dodatno podporo.

Kratka anketa

Ob koncu četrtega tedna je interna anketa o delu na daljavo na naši šoli prinesla nekaj spoznanj.

Večina učencev (412 od 466 oddanih an-

ket) je izrazila, da ima raje pouk v živo, a je zadovoljna s potekom dela na daljavo. Želijo si manj nove snovi in manj nalog, učenci od 6. do 9. r. si želijo, da bi bila snov podana na enem mestu. (Tej želji nismo ustregli, saj smo zastavili delo v prvotni obliki, kar je res povzročilo razpršenost navodil.) Želijo si več utrjevanja snovi, kratka in jasna navodila ter da jim starši še naprej stojijo ob strani. Všeč so jim kvizi, videoposnetki, ustvarjalne naloge, ko zapisejo svoje mnenje, ogledi filmov, blogi, elektronski učbeniki, kratke naloge. Ne marajo prepisovanja, miselno prezahtevnih in preobsežnih nalog, spletnih učilnic, če manjkajo opozorila za rok za oddajo. V prihodnosti si želijo več dela z računalnikom pri rednem pouku; možnost pouka na daljavo naj se ohrani v primeru daljše odsotnosti oz. bolezni; želijo ohraniti uporabo eAsistenta za učence.

Anketo je izpolnilo kar 360 staršev od 579 učencev. Večinoma so bili naklonjeni našemu delu in so izražali zahvalo, nekateri tudi preobremenjenost. Kar 78 % jih je ocenilo naloge kot primerne. Predlagali so usklajeno mesto objave nalog, več nalog za utrjevanje snovi, več videoposnetkov ob razlagi, pozvali so k zmernosti in razumnosti pri ocenjevanju.

Kam plujemo?

Plovba po neznanem morju se umirja, delo na daljavo postaja rutina, viharje ta hip sprožata ocenjevanje na daljavo in zaključevanje ocen ob sklepu šolskega leta. Ob vsem doživetem se mi poraja mnogo vprašanj. Kako unovčiti to izkušnjo in znanje, ga ohraniti in oplemenititi v prihodnje?

Kot je zapisala ministrica, bo »šolska po-

Otroci delajo v svojem ritmu, nekateri so nočne, drugi jutranje ptice. Učijo se načrtovanja, organiziranja, komunikacije in bontona preko elektronske pošte.

litika v nadaljevanju gradila na pripravi dolgoročnejših strateških usmeritev v kontekstu izpopolnjenega pristopa izobraževanja na daljavo s poudarkom na varnem in spodbudnem učnem okolju» (Kustec

Lipicer, 2020). Osebnost vidim zelo uporabno vrednost v skupnem dokumentu za načrtovanje in izmenjavo idej, v spremljanju povratnega odziva učencev preko preglednic, ki jih omogoča oblachna shramba v Google Drivu, v srečanjih aktiva ali učiteljskega zbora preko videokonferenc, lastnem spoznavanju in uporabi raznih spletnih orodij oz. aplikacij za uspešen jezikovni pouk, hkrati pa seznanjanje učencev z njimi. Ne gre zanemariti, da lahko v prihodnje, ko bo gibanje vendarle na nek način omejeno, poskrbimo za vseživljenjsko učenje preko mnogih spletnih seminarjev. V tem času smo učitelji in učenci dokazali, da smo prilagodljivi, učljivi in pripravljeni na spremembe.

Šolanje na domu iz prve roke

»Samoučenje je, trdno verjamem, edino resnično učenje,« je zapisal Isaac Asimov; ta misel bi mi lahko bila v vodilo v tem obdobju, če ... Če ne bi našega doma napolnjevali štirje radoživi in bistri otroci z zelo različnim odnosom do učenja. Kot sem se sama ob spoznavanju spletnih orodij za pouk na daljavo največ naučila s samoučenjem, ob izdatni podpori kolegice na drugi strani ekrana, sem si želela, da bi tudi otroci posvojili to vodilo. Pa se zatika na več področjih, začenši z motivacijo za učenje, odsotnostjo živega stika z učiteljem, otrokovim učnim stilom (npr. slušnemu tipu učenca je ob pomanjkljivih videorazlagah e-šola zelo oddaljena). Če upoštevamo prostorske in časovne danoosti šolanja na domu, se moramo pošteno organizirati ter disciplinirati, da se med seboj ne motimo in da v zastavljenem času opravimo določene zadolžitve. Nenazadnje pa se moramo domeniti za pravično uporabo računalnikov v hiši in upoštevati občasno slabšo internetno povezavo. Kot je razbrati iz mnogih iskrenih zapisov iz tega časa v raznih medijih, imamo edinstveno priložnost, da svoje otroke doživimo na zelo poseben način, seveda pa moramo biti skrajno potrpežljivi, sočutni in prizanesljivi – do njih in do sebe (Kompan Erzar, 2020).

Katere prednosti šolanja na daljavo vidim kot starš? Otroci delajo v svojem ritmu, nekateri so nočne, drugi jutranje ptice. Učijo se načrtovanja, organiziranja, ko-

munikacije in bontona preko elektronske pošte. Pospešeno se učijo dela z računalnikom. S sorojenci se povezujejo pri delu, igri in tudi pri spoznavanju nove učne snovi (npr. starejši brat mlajšemu pomaga izrisati načrt za hiško na drevesu z računalniškim programom). Razvijajo ustvarjalnost, učijo se novih veščin (kuhanja, ustvarjanja z lesom, digitalnega ustvarjanja), sodelujejo v družinski ekonomiji ... Urijo se v medsebojnih odnosih, sodelujejo, razvijajo empatijo, dajejo pobude za dejavnosti, se pogajajo, argumentirajo in se preizkušajo v vlogah vodje in podrejenih. Kritično razmišljajo, osmišljajo spretnosti in šolsko znanje. Mar niso vse to ključne veščine za 21. stoletje (Kang, 2014)?

Želim si, da bi otrokom čas šolanja na daljavo ne ostal v spominu zgolj kot tesnoba, poln napetosti in strahu ter omejitve gibanja in stikov z ljudmi, marveč kot čas izjemne povezanosti v družini, ko smo si dali duška s celo paletto čustev – in preživeli. Želim si, da bi odkrili lepoto drobnih, pogosto spregledanih stvari: lepoto narave, igre, časa, dotika. Želim si, da bi bili bogatejši za spoznanje, ki ga je zapisala učenka Marwa iz Libanona: »Vem, da vsi živimo v težkih časih, a zapomnite si: po vsakem dežju je vedno mavrica. Koronavirus je trdoživ, a mi smo še bolj.« Komaj čakam dan, ko bom spet stala sredi razburkanega vrveža mladosti v šoli.

Viri in literatura

- A. P. J. (2015): Slovenci po znanju angleščine na šestem mestu na svetu. MMC RTV SLO, 6. 11. 2015. Dostopno na spletni strani: <https://www.rtvsl.si/zabava/novice/slovenci-po-znanju-anglescine-na-sestem-mestu-na-svetu/378009>.
- Distance learning solutions. UNESCO. Dostopno na spletni strani: <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/solutions>.
- Interna anketa o delu na daljavo OŠ Železniki za učence in starše, april 2020.
- Kang, Shimi K. (2014): *Delfinja vzgoja*. Radovljica: Didakta.
- Kompan Erzar, Katarina (2020): Če mladostnik leži na postelji in ne dela nič, ne lenari. *Radio Ognjišče*, 22. 4. 2020. Pridobljeno 24. 4. 2020 s spletne strani: <https://radio.ognjisce.si/sl/225/oddaje/31438/katarina-erzar-ce-mladostnik-lezi-ne-postelji-in-ne-dela-nic-ne-lenari.htm>.
- Kural, Špela (2020): Šolanje na daljavo deluje, a ne odlično. *Delo*, 27. 3. 2020. Pridobljeno 8. 4. 2020 s spletne strani: <https://www.delo.si/novice/slovenija/solanje-na-daljavo-deluje-a-ne-odlicno-292971.html>.
- Kustec Lipicer, Simona (2020): *Poročilo o izvedbi ukrepov na področju vzgoje in izobraževanja v času epidemije COVID-19*. Ljubljana, MIZŠ, 30. 4. 2020. Pridobljeno 30. 4. 2020 s spletne strani: <https://www.gov.si/novice/2020-04-30-na-ministrstvu-za-izobrazevanje-znanost-in-sport-smo-pripravili-porocilo-o-izvedbi-ukrepov-na-podrocju-vzgoje-in-izobrazevanja-v-casu-epidemije-covid-19/>.
- Palmer, Parker J. (2001): *Poučevati s srcem*. Ljubljana: Educy.